

Kompassla (*Lactuca serriola* L.) gezocht!

door R. W. J. M. van der Ham

Ziet u de laatste jaren ook op zoveel plaatsen Kompassla (*Lactuca serriola* L., fig. 1) groeien? Vooral degenen die in het randstadgebied van Zuid-Holland wonen zullen deze vraag bevestigend kunnen beantwoorden. Kompassla, ook wel Wilde sla genoemd, is een van de weinige plantensoorten die tegenwoordig veel meer voorkomt dan vroeger. Vóór 1950 werd ze in 79 uurhokken waargenomen, sinds 1950 in 285 uurhokken (fig. 2). De oorzaak van deze sterke toename moeten we vooral zoeken in de versnelde verstedelijking van bepaalde delen van ons land, met name in het vele grondverzet dat hieraan voorafgaat. In de vele ruigten die als gevolg hiervan ontstaan,

zowel in als tussen de bestaande woonkernen, vindt de Kompassla een welkome aanvulling op haar vestigingsmogelijkheden. Ze gedraagt zich duidelijk als een cultuurvolger. Ook op wat minder ruige plaatsen, zoals langs spoorwegen, in wegbermen, plantsoenen en in spleten van allerlei plaveisel, voelt ze zich uitstekend thuis.

De Jongh (1962) uitte reeds de wens om dergelijke gevallen van inburgering, met name ook dat van Kompassla, goed te documenteren, om zo een compleet beeld van de ontwikkeling van de verspreiding te kunnen krijgen. Daar veel vindplaatsen van Kompassla van recente datum zijn, en

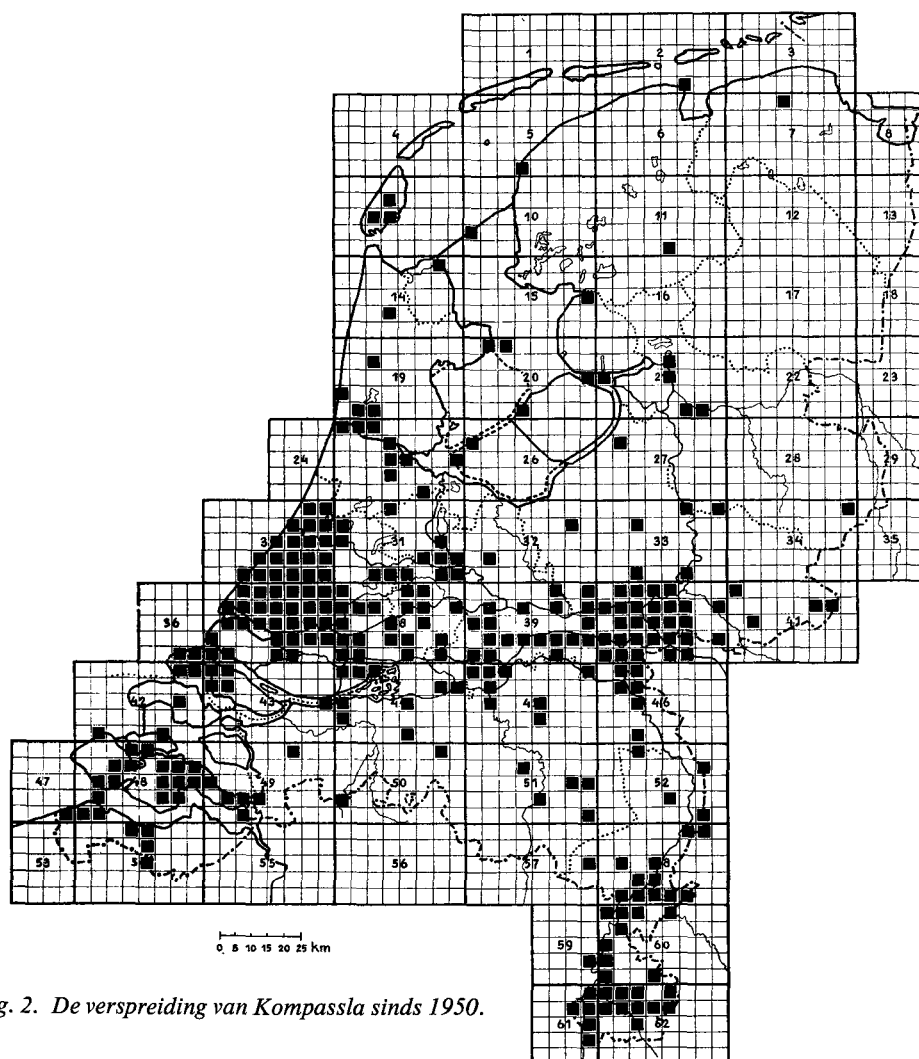

Fig. 2. De verspreiding van Kompassla sinds 1950.

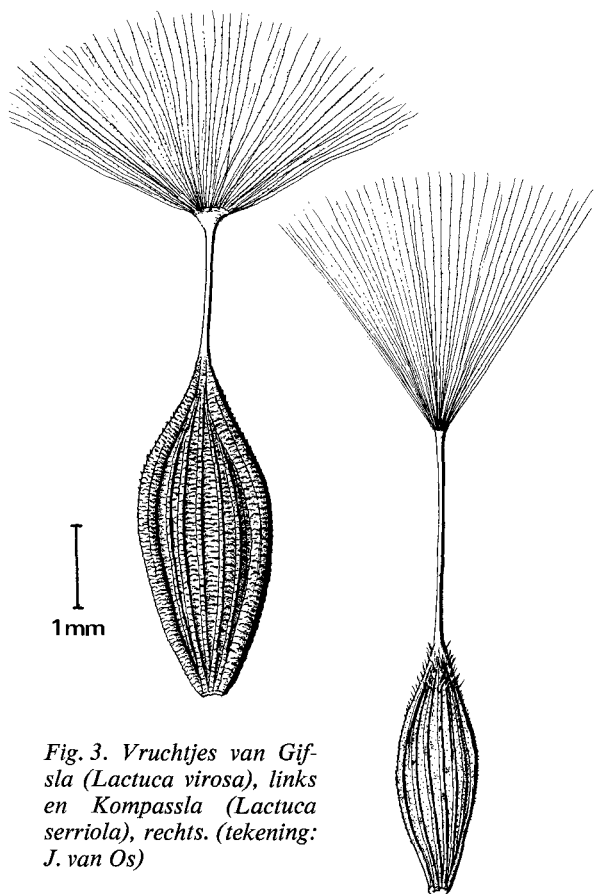

Fig. 3. Vruchtjes van Gifsla (*Lactuca virosa*), links en Kompassla (*Lactuca serriola*), rechts. (tekening: J. van Os)

zodoende bijvoorbeeld in Zuid-Holland tijdens de inventarisaties zijn gemist, bestaat bij mij de indruk dat het verspreidingskaartje (fig. 2) de ontwikkeling van de laatste jaren niet geheel weergeeft. Daarom wil ik iedereen die aanvullende gegevens denkt te bezitten vragen deze aan mij door

te geven. Mijn eigen ervaring is dat gericht 'veld'-werk erg veel kan opleveren.

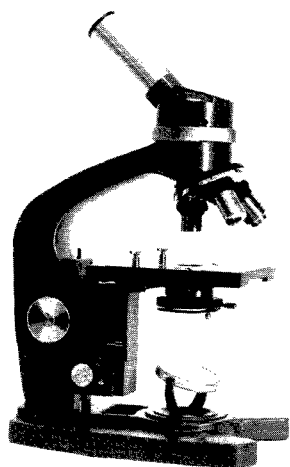
Behalve vindplaatsen zijn ook mededelingen omtrent standplaats, standhouden en verdwijnen welkom. Het lijkt alsof de sterke uitbreiding van Kompassla vooral op rekening komt van de vorm met niet-ingesneden bladeren (forma *integrifolia* Bogenhard; fig. 1, rechts). In de meeste flora's wordt deze echter als zeldzaam beschouwd en is de beschrijving van toepassing op de vorm met ingesneden bladeren (forma *serriola*; fig. 1, links). Om enig inzicht te krijgen in de verspreiding van beide vormen gaat hierbij ook het verzoek om bij de vindplaatsgegevens tevens de bladvorm te vermelden.

Door de ongeveer verticaal gestelde bladeren waarvan de onderzijde van de middennerf met stekels is bezet, is Kompassla nauwelijks met iets anders te verwarren. Soms is verwisseling met de overigens veel zeldzamere Gifsla (*Lactuca virosa* L.) mogelijk. Deze soort is het beste te herkennen aan de grotere, bijna zwarte vruchtjes; die van Kompassla zijn bruinachtig (fig. 3; zie ook Van der Ham, 1981).

Adres van de schrijver:
Rijksherbarium,
Schelpenkade 6,
2300 RA Leiden.

LITERATUUR:

- HAM, R. W. J. M. VAN DER, 1981. Gifsla (*Lactuca virosa* L.) en kompassla (*Lactuca serriola* L.) in Nederland. *Gorteria* 10 (10). In voorbereiding.
JONGH, S. E. DE, 1962. Over het inburgeren van adventieven. *Gorteria* 1, p. 38-40.

euromex
microscopen

- * hoge optische kwaliteit
- * relatief zeer lage prijs
- * levenslange garantie

GRATIS CATALOGUS OP
AANVRAGE

EUROMEX B.V.

Utrechtseweg 250
Postbus 736
6800 AS ARNHEM tel. 085-42 12 51

